

Kinderbescherming machteloos tegenover misbruik en criminaliteit

De kinderscherming staat vaak machteloos in situaties van jeugdcriminaliteit, kindermishandeling en incest. Dat concludeert pedagoog *Mieke Komen* in haar promotie-onderzoek 'Gevaarlijke kinderen - kinderen in gevaar'. Aan de hand van 200 dossiers heeft de promovenda de justitiële kinderscherming en de veranderende sociale positie van kinderen in de periode 1960-1995 onderzocht.

Gewelds- en vermogensdelicten worden steeds ernstiger, maar het begrip dat politie en justitie tentoonspreiden voor de daders draagt er volgens Komen toe bij dat overtredingen van de normen door jongeren minder streng worden bestraft. 'Kinderschermers zijn tegenwoordig van mening dat kinderen uit eigen overtuiging mee moeten werken aan de uitvoering van de maatregelen, anders hebben zij niet het gewenste effect.' Jeugdigen blijken zich gemakkelijk aan de controle van de kinderschermers te kunnen onttrekken. Komen constateert dat de afname van externe

dwang niet gepaard gaat met een grotere zelfcontrole onder deze jeugdigen. Juist deze jongeren hebben dat in hun opvoeding niet geleerd en hun delicten worden steeds ernstiger.

Sinds de jaren zeventig is de bezorgdheid over fysiek geweld in gezinnen bij de kinderscherming toegenomen. Toch kunnen kinderschermers deze bezorgdheid niet altijd omzetten in daden, stelt Komen vast, en zij wijst dat aan de toegenomen macht van de ouders in de hulpverleningsrelatie. Hulpverleners hebben de medewerking nodig van cliënten - van één van de ouders of van het kind.

Ook bij incest blijft de kinderscherming in gebreke. 'In de recente dossiers bestaan de reacties van justitiële kinderschermers vooral uit medeleven, schroom en ongelof,' schrijft Komen. 'Vaker dan vroeger wordt hulpeloos en terughoudend gereageerd. Als de positie van de melder (moeder of kind) in het gezin extreem zwak is, dan is het optreden van de kinderscherming navenant.'/KN

Evaluatie Home Start-projecten

Het programma Home Start slaagt erin het zelfvertrouwen van ouders te vergroten. Een probleem is echter dat de uitgangspunten en kwaliteitseisen onder druk komen te staan als instellingen kiezen voor een zo goedkoop mogelijke aanpak, met minimale begeleiding van vrijwilligers of samenvoeging met andere methodieken.

Dat komt naar voren uit een evaluatie van het programma die is uitgevoerd door het NIZW in opdracht van het ministerie van VWS. De afgelopen vijf jaar zijn

op veel plaatsen in Nederland Home-Start projecten opgezet. Het programma heeft tot doel te voorkomen dat alledaagse problemen in gezinnen met jonge kinderen uitgroeien tot ernstige moeilijkheden. Vrijwilligers, die zelf ervaring hebben met opvoeden, helpen de gezinnen.

De projecten worden dikwijls te snel ingebed in de reguliere hulpverlening, constateert het onderzoek. Daardoor dreigen specifieke concepten, zoals het volgen van het ritme van het gezin, verloren te gaan. /EdK

Moet de rechter de AWBZ-discussie beslechten?

De wachtlijsten voor verpleeg-, verzorgingstehuizen, geen of minimale thuiszorg, het heen-en-weer slepen van patiënten van ziekenhuis naar revalidatieplaats en weer naar huis: het zijn knelpunten in de zorg waar geen mens omheen kan. Knelpunten die de vraag oproepen wat onze aanspraken als AWBZ-verzekerden eigenlijk waard zijn.

In die discussie stelt de overheid zich tot nu toe veel te afwachtend op. Het zorgbeleid van de afgelopen decennia heeft geresulteerd in een situatie waarbij diverse organen en instanties een beetje verantwoordelijkheid dragen voor de AWBZ, met als gevolg dat uiteindelijk niemand, ook de regering niet, aanspreekbaar is op de wijze waarop met aanspraken van verzekerden wordt omgegaan. De stemming is gelaten, er heerst een sfeer van 'het gaat nu eenmaal zoals het gaat'.

Maar de verzekerde die zorg nodig heeft en deze ondanks de indicatie niet krijgt, zit wel met een acuut probleem. Die verzekerde en de mensen in zijn of haar omgeving worden gedwongen hun toevlucht te nemen tot allerlei noodscenario's. En stuiten dan onherroepelijk op een moeras van starre regelgeving, want het huidige stelsel is niet bepaald ontworpen om mensen te ondersteunen bij het vinden van creatieve (tussen)oplossingen. Zo kan inwonen bij vrienden of familie door de sociale zekerheidsinstanties als samenwonen worden beschouwd, met kortingen als gevolg. Woningaanpassing om mensen op een aanvaardbare manier te laten inwonen wordt niet vergoed en het inschakelen van particuliere zorg houdt het risico in dat de cliënt dat helemaal zelf moet betalen.

Maar de verzekerden zouden dit jaar het initiatief in de discussie wel eens naar zich toe kunnen trekken, en wel met hulp van de rechter. Het lijkt ons een noodzakelijke stap om duidelijkheid te krijgen over de aanspraken en de rechten die op dit moment bestaan. De centrale vraag is dan of de wachtlijsten en andere beperkingen op de AWBZ-verstrekingen wel door de beugel kunnen. Eind vorig jaar deed de rechter in kort geding al een belangrijke uitspraak. Cliënten die thuiszorg nodig hadden maar niet verder kwamen dan de wachtlijst, eisten van de staat dat deze maatregelen nam. De vordering werd op formele gronden afgewezen, maar belangrijker was dat in de uitspraak erkend werd dat de AWBZ een zorgverplichting bevat en dat dit een resultaatsverbintenis is: deze zorg moet gewoon geleverd worden. Financiële argumenten vormen geen excuus om dat niet te doen.

De vraag die verzekerden ook aan de rechter kunnen voorleggen is of recht hebben op AWBZ-gelden om de alternatieve oplossingen die de zelf gevonden hebben te bekostigen. Wellicht is dit zo een relatief snelle manier om de schotten tussen financieringsstromen te slechten. Een andere vraag aan de rechter blijft bij wie verzekerden hun claim moeten indienen. Dat is blijkens de uitspraak in december nog geen uitgemaakte zaak. 1999 belooft een aantal interessante uitspraken op te gaan leveren.

Steffie van Waardenburg

Jurist bij de bond van 50-plussers ANBO